

mači obleki, to je, v slovenskem jeziku, nahaja vse, kar utegne koga zanimivati o tej šoli. Na čelu mu stoji kratek pa dober sestavek o „kazavnem poduku“; spisal ga je slovensko g. Matej Močnik, pravi prijatelj šolske mladine; temu spisu sledé v slovenskem in nemškem jeziku narodna šolska naznanila: predniki in učitelji, — pregled posamnih nauk, ur na teden in učencev, katerih je bilo v vsakdanji šoli 316, v nedeljski rokodelski 101, skupaj toraj 417; iz šolskega dnevnika — dobrotniki te šole, — in razredba ali klasifikacija učencev, v kateri so slovenski priimki slovenski, nemški pa nemški tiskani prav po pameti in ravnopravnosti; ravno tako krajina imena. Ako se more po vnanjem obrazu sporočil soditi na to, kakošen duh veje v notranjstvu šole, moremo reči, da te šole ne more zadevati tista bridka sodba, ki jo je izustilo visoko ministerstvo samo, rekši, da učenci, prestopivši v gimnazijo ali realko, ne znajo pisati slovenski. V tej glavni šoli se povsod kaže, da noče to biti, da bi po geslu žida Kurande že ljudske šole na Slovenskem nosile „kulturo nach Osten“ — ampak da je to, kar ima biti, odgojiteljica taka mladosti, da doséga namen prave ljudske šole. Zato pa tudi od leta do leta večo veljavo dobiva pri svetu, ktero res tudi zasluži.

4. Sporočilo uršulinske glavne šole.

Le en glas je, da je ta učilnica izvrstna deklška šola, ne le notranja, ampak tudi vnanja. Tudi ozir slovenščine gre vsa hvala vnanji, a ne tako notranji. Morda bi se tudi v tej dalo kaj več storiti? Ozir klasifikacije ali „perijoh“ bi radi videli to, kar smo opomnili pri normalki; srčno želimo, da se spremené v pravo sporočilo po izgledu Št. Jakobške in družih glavnih šol. Ozir pisave priimkov so sicer vrle gospé uršulinke že daleč pred normalko, ozir krajinih imen pa hodijo še isto pot ž njo. Nadjamo se, da nam prihodnje leto spolnijo tudi to željo; prepričani smo, da bi jo bile že letos spolnile, ako bi med slovenskim svetom živele in poznale občni glas. — V vnanji šoli je bilo deklic v štirih navadnih razredih in v ponavljalnici 897, v notranji šoli pa 148, toraj skupaj 1045. Pač lepo število učečih se deklic, in veliko truda in znoja učečih gospej!

Slovstvene stvari.

Slovniške kraje- in imenopisne drobtinčice.

Zapisal. V. Lužnik.

(Konec.)

Žalost mora navdati vsako domorodno srce, ako vidi, kaj se je godilo tu s krajepisjem. Kmalu zapazi, da bile so te zanimive narodne dragocenosti v rokah ptujih ljudi, ki niso njih vrednosti celó nič poznali, in jih vedoma ali nevedoma šemili s ptujo obleko. Na priliko vzamem tukaj le nekoliko izgledov.

Zadrg (zadrngjen svét), ki so ga pred 200 leti še Zhaderg pisali, in ga ljudstvo še dandanašnji tako izgovarja, predelali so v Čadra; Livek v Luico; Burjana v Boreanna; Zatmin ali Zatomin v Sotto Tolmino ali Sottolmino. To je napotilo nekatere nemške jezikoslovce, da so si to ime podomačili in pisali: Untertolmein, dasiravno ta vas zgorej Tmina leži. Vršina (vrh, vas na visokem kraju) prestrojili so v Ursina (latinsko ursus) kakor da bi bil ta kraj od medvedov svoje ime dobil. Brginj (verljivo Vrhinj, enacega izvira kakor Vršina) prekrstili so nam v Bergogna, Potok v Potocco. In kar je še skoro najbolj čudno, prekovali so slovenski Koborid (domači govorijo še zdaj Kobrd, kraj okoli

brd, okoli brde), Lahi v Caporetto (capretto = kozliček) in Nemci v Karfreit (Karfreitag = véliki petek!) Sicer so pa radi imena vasi in krajev ravno tako zapisovali, kakor so jih na vprašanje: od kod ste, ali pa: kje prebivate, iz ust ljudstva slišali. Tako je iz Žabič nemški Sabig; v Volčeh = Woltschach; v Tminu (domači tukaj ne govorijo Tomin) nemški Tolmein; iz Tmina laški Tolmino. V tminskem okraji ste dve vasi, ki se imenujete Log; eno so prekrstili v Long, drugo v Lock.

Pa tudi družinska imena (priimki) so mnoga tako popačena, da ni čuda, da se dandanašnji marsikter nemškutar, svoj narod zatajivši in slovenskega imena se sramovavši, velikemu mogočnemu nemškemu narodu prišteva, in da se nobene pošasti tako ne boji, kakor kacega nedolžnega papirčeka, ki je po slovensko napisan. Taki zdihujejo nekako vsi v nevolji po stari centralistični vladi; v spominu jim je pogostoma leto 1848., ko je bila razglašena konstitucija, pa potem spet preklicana. Sedanja ustava jim je le zavolj tega trn v peti, ker je tudi slovenski jezik vsaj nekoliko vdobil svoje pravice. Pa kam sem zašel? — vrnimo se k svoji stvari.

Kakor sem se iz več kakor 200 let starih bukev prepričal, bili so sedanji Kragel-ni, katerih je pri nas mnogo, vsi Kragulj-i, kar pomeni po nemško Sperber (znani tič). To je verjetno tudi zavolj tega, ker tudi drugi imajo priimke enacih ptic, kakor Orel, Vran, Sokol itd. Ime Volčič so Nemci prekrstili v blagega strelca ali Blagostrelca, naredili so: Wohl-schütz. Illincig pre naredili so iz imena Jelenčič, kakor so bila tudi druga zverinska imena kot pridevki na družine prinesena, namreč: Medved, Volčič, Lisica itd. Bittamiz bil je pri starem Pitanic in tako več družih.

Tako bi se dalo povedati še več družega; al naj je tega zadosti. To pa sem omenil zato, da se bo vedelo, da naši prededje tukaj niso niti Lahi niti Nemci, ki so se tukaj naselili, temveč pošteni sinovi slovenskih mater, ki so svojim selom in svojim družinam slovenska imena dajali.

Slovensko slovstvo.

* *Zlati orehi, slovenski mladosti v spomin.* Spisal Ivan Tomšič, učitelj v Tržiču na Gorenškem. Prvi zvezek z eno podobo. V Ljubljani natisnil in založil J. R. Mitic.

Knjižica ta ima kakih 40 različnih povestic, katerim so vpletene nekatere drobne pesmice. Obsežek njih je ves primeren nježni mladini, in jezik je gladek, pravilen. Priporočamo tedaj „zlate orehe“ za berilo mladosti slovenski, kateri jih marljivi gosp. Tomšič podaja pa obeta, da jih prinese še več, ako se kmalu pokupi prvi zvezek. Tisk je lep in oblika knjižice lična.

Pri tej priliki naj omenimo neke vrste beril, ki jih za mladost našo še zeló pogrešamo, in to so berila s podobami, kakoršnih imajo Nemci in drugi narodi v svojih „Bilderbücher“ itd. obilo in so res potrebna. Kadar fantič ali punčika toliko odraste, da že brati zna, pripomorejo jim take knjige v poduk veliko, kajti so „kazalne učiteljice.“ Gospodje, ki pišete knjige za mladino, ne zabite teh potrebnih beril.

Ozir po svetu.

Potopis iz Srbije.

Spisal dr. J. Podliščekov.

(Dalje.)

Res jako me je mikalo iti v dve uri od granice oddaljeni Niš in na bojno polje Kamenica, kjer je